

Universitatea „Babeș-Bolyai“ din Cluj-Napoca

Facultatea de Litere

Școala doctorală „Studii lingvistice și literare“

TEZĂ DE DOCTORAT

**Metaforica vorbirii în limbajul cotidian.
Cu un proiect de sistematizare a domeniului
românesc contemporan**

REZUMAT

Coordonator științific

Prof. Dr. Mircea BERCILĂ

Doctorand

Maria-Alexandrina RUS

(căs. TOMOIAGĂ)

Cluj-Napoca

2014

Cuprins

Argument

Partea I: Cadrul conceptual

1.1. Aspecte fundamentale privind limbajul

1.1.1. Definirea limbajului

1.1.2. Lingvistica – o știință a culturii

1.1.3. Esența limbajului

1.1.3.1. Dimensiunea obiectivă

1.1.3.2. Dimensiunea intersubiectivă

1.1.4. Limbajul este *energeia*

1.2. Schimbarea perspectivei în studiul științific al limbajului

1.2.1. Nivelul cultural al vorbirii

1.2.1.1. Asimetrii între planuri și puncte de vedere

1.2.1.1.1. Langue/parole

1.2.1.1.2. Competență/performanță

1.2.2. Tripartiția conținutului semantic

1.2.2.1. Desemnarea

1.2.2.2. Semnificatul

1.2.2.3. Sensul

1.2.3. Planul universal

1.2.3.1. Metafora este declanșată de incongruență?

1.2.4. Planul idiomatic

1.2.4.1. Metafora este motivată de competența idiomatică?

1.2.5. Planul individual

1.3. Lingvistica vorbirii

1.3.1. Numirea

1.3.2. Determinarea și cadrul

1.3.2.1.Determinarea

1.3.2.1.1. Actualizarea

1.3.2.1.2. Discriminarea

1.3.2.1.3. Delimitarea

1.3.2.1.4. Identificarea

1.3.2.2.Cadrul

1.3.3. Metasemia

1.3.3.1.Metasemia designațională

1.3.3.2.Metasemia idiomatică

1.3.3.3.Metasemia sensului

Partea a II-a: „Creația metaforică“ formă exponențială a creativității semantice

Capitolul 1

2.1. Semantica designațională și semantica cognitivă

2.1.1. Schema imagistică

2.1.1.1.Rolul schemei imagistice în creația metaforică

2.1.2. Metafora în viziunea semanticii cognitive

2.1.2.1.Metafora conceptuală

2.1.2.1.1. Principiul invarianței cognitive

2.1.2.1.2. Marele lanț al ființei

2.1.2.1.3. Metafora conceptuală – repere critice

2.1.2.1.4. Valorificarea metaforei conceptuale în semantica integrală

2.1.2.2.Corporalitatea și creația metaforică

2.1.2.3.Cultura și creația metaforică

2.1.2.4.Capacitatea conceptualizantă și creația metaforică

2.1.3. Blending conceptual

2.1.3.1.Spațiile mentale

2.1.3.2.Structura emergentă

2.1.4. Metafora – între semantica cognitivă și teoria pertinentei

2.1.4.1.H. P. Grice și J. R. Searle

2.1.4.2.D. Sperber și D. Wilson

2.1.4.3.Căi divergente spre o țintă comună: teoria cognitivă a metaforei

Capitolul 2

2.2.Metafora – activitate creativ-imaginativă

2.2.1. Modurile metasemice

2.2.1.1.Modul metasemic primar

2.2.1.2.Modul metasemic secundar

2.2.1.3.Modul metasemic terțiar

2.2.2. Metafore conceptuale în limba română

2.2.2.1.Metafore conceptuale de ființare

2.2.2.2.Metafore conceptuale de concretizare

2.2.2.3.Metafore conceptuale de resistemizare

2.2.3. Domenii țintă recurente în limba română contemporană

2.2.4. Domenii sursă recurente în limba română contemporană

2.2.5. Desemnarea metasemică în limba română

2.2.5.1.Desemnarea metasemică a omului

2.2.5.2.Desemnarea metasemică a sentimentelor

Partea a III-a: Proiect de sistematizare globală a metaforelor vorbirii în limba română contemporană

Concluzii

Bibliografie

Cuvinte cheie: lingvistică integrală, semantică designațională, lingvistică a vorbirii, nivel universal al limbajului, activitate de vorbire, creație metaforică, metasemie, designație/desemnare, semanticitate, semnificat, cunoașterea lucrurilor, competență elocuțională, semantică cognitivă, sursă, țintă, metaforă conceptuală, schemă imagistică, limba română contemporană.

În lucrarea noastră, intitulată „Metaforica vorbirii în limbajul cotidian. Cu un proiect de sistematizare a domeniului românesc contemporan“, urmărim investigarea creației metaforice în act, la nivelul universal al limbajului, din perspectiva lingvisticii integrale. Opțiunea noastră pentru termenul „metaforică“, nu „metaforă“, o justificăm prin faptul că, spre deosebire de „metaforă“, care desemnează doar ocurența metaforică, „metaforica“ surprinde latura dinamică a întregului proces metaforic, urmărind vorbirea metaforică. Alegerea acestui câmp de studiu se datorează, în primul rând, naturii sale provocatoare, controversate și, în același timp, prodigioase, sesizată foarte de timpuriu în studiile lingvistului Eugeniu Coșeriu, întemeietorul integralismului.

Caracterul infinit creator al metaforei lingvistice are o strânsă legătură cu creativitatea limbajului în general, ca activitate liberă specific umană, ce reprezintă un mod fundamental de cunoaștere și de raportare la sine însuși și la ceea ce se află în jur. Întemeindu-se pe același principiu aflat la baza creației de conținuturi semnificative în vorbire, creația metaforică ar putea fi considerată chiar etalonul creativității lingvistice ca *energeia* productivă la nesfârșit și anterioară propriei sale potențe. Prin faptul că ființa umană este pusă în permanență în contact atât cu universul din interiorul său, cât și cu cel din exterior, apare mereu nevoia de a desemna și de a numi aspecte inedite sesizate. Chiar dacă, atunci când creează, omul nu o face întotdeauna *ex novo*, inventând structuri insolite, nemaîntâlnite până în acel moment, creația metaforică rămâne una cât se poate de autentică și de inovatoare, în primul rând, prin reprezentarea sau „viziunea“ (Coșeriu 1952/2009: 179) cu care este înzestrată. Studiul metaforei ca activitate, din perspectiva lingvisticii vorbirii, permite sesizarea impulsului creator prin care omul simplu își exersează dimensiunea demiurgică, construindu-și o lume la care poate gândi și despre care poate vorbi.

Cercetările coșeriene în domeniul creației metaforice debutează foarte timpuriu, cu studiul *Creația metaforică în limbaj* (Coșeriu 1952/2009), unde, într-o accepțiune mai largă, metafora este definită ca „expresie unitară, spontană și imediată a unei viziuni, a unei intuiții poetice“ (*ibidem*: 180). În această amplă dimensiune a fenomenului metaforic, Coșeriu înscrie atât identificarea dintre doi termeni eterogeni (*cap – dovleac*), cât și hiperbolizarea unei anumite trăsături a unui obiect (cuvântul *medved'* în limbile slave pentru desemnarea *ursului* drept „cel ce mănâncă miere“), dar și ironia, prin care se identifică două elemente contrastante (numirea unui *negru* drept *blond*). Într-un studiu ulterior, în care E. Coșeriu (1955/2009) reclamă necesitatea de a schimba perspectiva asupra limbajului și de a lua ca unitate de măsură vorbirea, nu limba, tema metaforei este situată la nivelul universal al vorbirii. Drept

urmare, știința menită să se ocupe de studierea creației metaforice în act, i.e. în cadrul procesului designațional, este lingvistica vorbirii.

În studiile sale ulterioare, E. Coșeriu nu mai abordează în mod special creația metaforică, menționând-o doar de câteva ori (Coseriu 1967/1991, 1970/1991), în contextul deosebirii dintre cunoașterea intralingvistică și cunoașterea extralingvistică. Având în vedere dezvoltarea lingvisticii vorbirii, Coșeriu (1995b) întrevide posibilitatea de a recupera aspecte ce țin de cunoașterea lucrurilor prin intermediul semanticii cognitive care acoperă în cercetările sale și această dimensiune. Mai mult, într-un studiu (Coseriu 1990/2000) critic la adresa semanticii cognitive, întemeietorul semanticii integrale admite rolul schemei imagistice care poate fi atașată conținutului semnificativ în procesul designațional de orientare spre lumea experienței.

Cu toate că E. Coșeriu a trasat, în linii mari, o direcție de cercetare în ceea ce privește creația metaforică și a prefigurat câmpul de studiu al semanticii designaționale, au rămas deschise foarte multe perspective, pe care le urmărim în această teză. Având ca obiectiv principal studierea creației metaforice în act, posibilă doar dacă ne situăm la nivelul universal al limbajului și dacă luăm vorbirea ca punct de reper, ne propunem, în același timp, să contribuim la continuarea și dezvoltarea lingvisticii vorbirii.

Pentru atingerea obiectivului nostru, recurgem la metodele semanticii designaționale, așa cum apare ea configurată în cadrul lingvisticii integrale. În această direcție, cercetarea noastră se deschide pe trei problematici: prima dintre acestea vizează justificarea rolului avut de lingvistica integrală, cea de-a doua urmărește încadrarea corectă a semanticii designaționale în limitele unei teorii lingvistice coerente, iar cea de-a treia are în vedere modul în care poate fi ilustrată creația metaforică în act, fructificând resursele puse la dispoziție de limba română.

În vederea delimitării corecte a sferei de interes a lingvisticii vorbirii, care nu este nici una a lui *parole*, dar nici una a ‘lucrurilor’, considerăm necesară descrierea temeinică a cadrului conceptual în care ne situăm. Prima parte a tezei noastre se chiar intitulează ***Cadrul conceptual***, iar motivul pentru care îi acordăm o atenție sporită este justa înțelegere a spațiului în care se situează cercetarea noastră.

Partea I: Cadrul conceptual

Dimensiunea disciplinară teoretică a cercetării noastre este împărțită în trei subcapitole: *Aspecte fundamentale privind limbajul*, *Schimbarea perspectivei în studiul*

științific al limbajului și Lingvistica vorbirii. Primul subcapitol debutează cu definirea limbajului în manieră coșeriană, drept *activitate de cunoaștere care se realizează prin simboluri (sau semne simbolice)*“ (Coșeriu 1952/2009: 172), nu doar în momentul în care se înfăptuiește pentru prima dată, ci ori de câte ori este reactivat în vorbire. Motivul pentru care abordarea noastră se deschide dintr-o perspectivă atât de largă, mai precis de la limbaj în general, se datorează naturii similare a limbajului în general și a creației metaforice în special, ca moduri fundamentale de cunoaștere, prin care omul se raportează la sine însuși și la ceea ce se află în jurul său. Considerarea lingvisticii drept o știință a culturii așază la baza acesteia intuiția vorbitorilor obișnuiți și permite identificarea obiectului său ca fiind o activitate liberă, permanent creatoare. Trebuie precizat, însă, că lingvistica este mai mult decât una dintre științele culturii, fiind chiar fundamentul acestora, la fel cum limbajul, în general, și creația metaforică, în particular, se află la temelia celorlalte creații culturale. Esența limbajului constituie un alt aspect fundamental al acestuia, iar în acest prim subcapitol arătăm că prin dimensiunea obiectivă și cea intersubiectivă, limbajul deține particularități fundamentale în rândul activităților libere ale omului. Prin dimensiunea sa obiectivă, limbajul permite captarea unitară, intuitivă a unui ‘mod de a fi’ printr-un act intenționat de orientare spre un obiect, care nu este un anumit obiect din lumea experienței, ci ‘obiectul mintal’, pe care abia ulterior îl căutăm în realitate. Această primă dimensiune a limbajului, de a spune ce sunt lucrurile, coincide și cu finalitatea limbajului, i.e. aceea de a semnifica, de a se constitui în *lógos semantikós*, mai înainte de celelalte determinări ulterioare de ordin pragmatic, poetic sau apofantic. Prin analogie cu dimensiunea obiectivă a limbajului, trebuie să precizăm că, în cadrul semanticii designaționale, creația metaforică are ca finalitate constitutivă „încercarea de a clasifica realitatea (...) prin imagini“ (Coșeriu 1952/2009: 179), înaintea tuturor celorlalte efecte cognitive.

În cel de-al doilea subcapitol al primei părți prezentăm premisele epistemologice pe baza cărora se poate susține necesitatea schimbării de perspectivă în abordarea limbajului, inversând postulatul saussurian prin recunoașterea primatului vorbirii, nu al limbii. Prin delimitarea nivelului cultural al vorbirii de cel biologic, se legitimează ca obiect al lingvisticii vorbirea ca „activitate culturală“, i.e. vorbirea creatoare de cultură, pe care L. Blaga o situează la temelia genezei omului. În cadrul lingvisticii integrale coșeriene, dimensiunea culturală a vorbirii se realizează pe trei planuri: universal, istoric și individual și trebuie urmărită din trei puncte de vedere: ca activitate, competență și produs (Coșeriu 1988/1992). Funcția semnificativă a limbajului poate fi studiată, la rândul ei, pe toate cele planuri: la nivel universal funcția semnificativă este *desemnarea* sau *designația*, la nivelul limbii, *semnificatul*,

și la nivelul textului funcția semnificativă este *sensul*. Delimitarea conținutului semnificativ pe cele trei niveluri ale limbajului are o importanță deosebită nu doar pentru creativitatea lingvistică în general, ci și pentru creativitatea metaforică, în particular.

Pornind de la cele trei planuri ale limbajului și având în vedere mai ales planul universal și cel istoric, considerăm necesară formularea a două întrebări referitoare la problematica metaforei. Prima întrebare pornește de la judecățile de valoare pe care le emitem față de vorbirea în plan universal: *congruent* și *incongruent* în raport cu principiile gândirii noastre și cu cunoașterea noastră generală asupra lucrurilor: Este metafora declanșată de incongruență? Răspunsul nostru la această întrebare este că nu se poate vorbi de o incongruență ca declanșând procesul metaforic decât, eventual, la receptarea metaforei de către cineva care nu sesizează intenția designațională sau „viziunea“ (Coșeriu 1952/2009:179) celui ce creează metafora. Dacă acceptăm posibilitatea ca cineva să nu intuiască viziunea metaforei, atunci este, într-adevăr, posibil un moment de incongruență, procesul metaforic, *metasemia*, mai bine spus, ia naștere „dincolo de semie, de ilustrarea normală a funcției semnificative“ (Borcilă 2013). Cea de-a doua întrebare face referire la competența idiomatice și la posibilitatea ca aceasta să motiveze creația metaforică. Având în vedere, variantele admise de sistem și restricțiile impuse de normă, asociațiile lexicale din cadrul unei metafore încalcă norma, beneficiind, însă de sistem, motiv pentru care se poate afirma că metafora este un bun exemplu de valorificare inedită a sistemului. Un alt aspect al acestei probleme, care ține tot de nivelul idiomatice, este semnalat de Coșeriu (1967/1991) însuși, în contextul disocierii metaforei motivate intralingvistic (declanșată de contradicția dintre sintagmatic și paradigmatic) de cea motivată extralingvistic (care are la bază cunoașterea realității extralingvistice). În ceea ce ne privește, considerăm că o asemenea distincție nu este obligatorie, întrucât creația metaforică iese din spațiul intralingvistic, prin reprezentare, motiv pentru care studierea creației metaforice în act trebuie să se facă de pe terenul unei lingvistice skeuologice designaționale.

Subcapitolul *Lingvistica vorbirii* trasează principalele coordonate ale ‘proiectului’ coșerian de întemeiere a semanticii skeuologice, menită să recupereze aspecte ale limbajului situate ‘în amonte’ față de sistem. Obiectul de studiu al gramaticii vorbirii îl constituie tehnicile prin care se realizează *onomasein* și *legein*, circumscriind *numirea*, *determinarea*, *cadrul* și *metasemia*. Prin numire, lumea de constructe mentale se ‘întrepează’, desemnează lucrurile și le înlocuiește în vorbire, fără a afirma, însă, ceva despre ele, dând formă constructului mental ca ‘mod de a fi’, pentru a-l distinge de alt mod de a fi, obiectivându-l și făcându-l accesibil și celorlalți în intersubiectivitate. Determinarea conține operațiile prin care

ne putem referi la ceva actual și concret în vorbire, întrebându-ne semnele puse la dispoziție de o anumită limbă funcțională, în timp ce cadrul se orientează invers, vorbitorul făcând apel la cunoașterea lumii și a circumstanțelor, pentru a depăși prin înțelegere și exprimare ceea ce se spune efectiv. Considerăm justificată prezentarea modului în care se realizează procesul designațional prin determinare, în cadrul semiei obișnuite, pentru a arăta, ulterior, maniera în care apare metasemia, în momentul în care desemnarea prin determinări succesive eșuează. Desemnarea metasemică se dovedește a fi o alternativă la desemnare, atunci când ne aflăm în prezența unui aspect inedit sesizat în orientarea semnificatului spre lume.

În al treilea subcapitol al primei părți din teza noastră prezentăm istoricul abordării procesului metaforic în lingvistica românească, precum și posibilitățile sale de realizare la cele trei niveluri ale vorbirii. Perspectiva integralistă asupra fenomenului metaforic se întemeiază pe „triada teoretică Blaga-Coșeriu-Borcilă“ (Oancea, Obrocea 2009: 187), reunită sub coordonata comună care circumscrie rolul cognitiv al metaforei și funcția ei designațională. Lucian Blaga este cel dintâi din această triadă care sesizează rolul metaforei în desemnare, respectiv acela de a „răzbuna neputința expresiei directe, sau, mai precis, să facă de prisos infinitul expresiei directe“ (Blaga 1937/1969: 277)“. Lui Eugeniu Coșeriu, în schimb, îi revine meritul de a înscrie problema creației metaforice într-o teorie semantică coerentă și de a-i situa tema în cadrul lingvisticii vorbirii. În orizontul prefigurat de către Coșeriu, Mircea Borcilă propune, pe de o parte, o modificare terminologică, separând *metafora* (cu finalitate poetică) de *metasemie* (cu finalitate designațională în universul de discurs al experienței curente), iar, pe de altă parte, identifică posibilitățile de realizare a procesului metasemic la toate cele trei niveluri ale limbajului: la nivel universal – *metasemia designațională*, la nivel istoric – *metasemia idiomatică* și la nivel individual – *metasemia sensului*. În ceea ce ne privește, atenția cercetării noastre se direcționează spre metasemia designațională, ale cărei dimensiuni skeuologice sunt recuperate de la semantica cognitivă, urmând sugestiile lui E. Coșeriu și ale lui M. Borcilă.

Partea a II-a: „Creația metaforică“ formă exponențială a creativității semantice

Partea a doua a tezei noastre este intitulată „*Creația metaforică*“ *formă exponențială a creativității semantice* și se structurează pe două capitole: cel dintâi, *Semantica designațională și semantica cognitivă*, iar cel de-al doilea, *Metafora – activitate creativ-imaginativă*.

Capitolul 1

2.1. Semantica designațională și semantica cognitivă

În primul capitol al părții a doua urmărim modul în care se pot fructifica principalele câștiguri teoretice ale semanticii cognitive în cadrul semanticii integrale designaționale. Un prim concept asupra căruia ne orientăm atenția este acela de *schemă imagistică*, înțeles în cadrul *realismului experiențial*, direcție de cercetare a științelor cognitive, dezvoltată de G. Lakoff și M. Johnson (1980), potrivit căreia, la baza conținuturilor semantice se află experiența. Pentru o configurare mai temeinică a noțiunii de schemă imagistică, inventariem, după sugestia lui V. Evans și M. Green (2006), proprietățile acesteia. Atenția noastră se îndreaptă în special spre rolul schemei imaginice în creația metaforică prin proiecția de la sursă la țintă sau de la fizic spre psihic după modelul semanticii cognitive, expresiile metaforice reflectând mai degrabă modul în care conceptualizăm sau experimentăm trăirile noastre emoționale, decât felul în care vorbim despre ele.

În ceea ce privește semantica designațională integrală, arătăm în teza noastră că valorificarea schemei imaginice este posibilă doar în spațiul intrasemnificativ al limbajului, pornind de la captarea globală a unui mod-de-a-fi, nu de la sesizarea unor ocurențe particulare ale realității. Punctul de întâlnire a celor două semantici este anunțat chiar de Coșeriu (1995b), care semnalează necesitatea unei lingvistici skeuologice, însă este definitivat de M. Borcilă (2011-2012, 2013), care decelează trei paliere semantice ale vorbirii: *semnificațional*, *reprezentational-asociativ* și *skeuologic-ontologic*, dintre care cel *reprezentational* se regăsește la ambele semantici. Cu toate că semantica cognitivă și semantica integrală se întâlnesc la nivelul palierului reprezentational, rolul atribuit acestuia suscită interpretări diferite: schema imaginică cognitivă are origine pre-conceptuală, în timp ce schema imaginică asociată se atașează semnificatelor din lumea segmentată lingvistic și vizează orientarea acestora în cadrul procesului designațional. În plus, în afara unei scheme imaginice, semnificatului i se poate asocia și o schemă cu o sarcină simbolică, cu o valoare construită cultural, dar și una afectivă, legată de o anumită intuiție în raport cu semnificatul respectiv.

Un alt punct de confluență între teoria integralistă și cea cognitivă din a doua generație, de sorginte lakoviană, îl regăsim în importanța acordată metaforei „convenționale“ (Lakoff, Johnson 1980/1985), „din viața cotidiană“ sau „prin care trăim“, dintr-o „perspectivă «nonretorică»“ (Borcilă 2002-2003: 53): amândouă concepțiile acordând metaforei o funcție

esențial ‘cognitivă’. În explicarea rolului cardinal pe care metaforele ‘convenționale’ îl au în vorbirea cotidiană, semanticienii cognitiști se sprijină pe justificarea prezenței metaforei în sistemul conceptual (sub formă de „concepte metaforice“ sau „metafore conceptuale“), iar modul în care acesta funcționează se reflectă în vorbirea cotidiană care stă mărturie asupra modului metaforic în care gândim și vorbim. În viziunea semanticii cognitive, finalitatea metaforei se justifică la un nivel conceptual, anterior limbajului, dar care devine accesibil prin limbaj și implică o corespondență conceptuală între un domeniu țintă și un domeniu sursă. Proiecția de la sursă la țintă, în cadrul metaforei conceptuale, nu se realizează, însă, în mod arbitrar, ci în conformitate cu unele ‘constrângeri’ ce se regăsesc atât în Principiul invarianței cognitive, cât și ierarhia Marelui lanț al ființei.

Separarea nivelului conceptual de cel lingvistic în teoriile cognitiviste are drept consecință nașterea dihotomiei: cognitiv *versus* lingvistic, care, în opinia noastră, nu se justifică, întrucât nu putem separa lingvisticul de conceptual, dar nici conceptualul de lingvistic, atâta timp cât conceptualul ia naștere în spațiul semnificativ al limbajului, iar limbajul, în latura sa esențială, reprezintă, de fapt, conceptualizare. În consecință, în abordarea noastră acceptăm și valorificăm noțiunea de metaforă conceptuală, însă sub rezerva asimilării ei semnificatului, fiind de aceeași sorginte cu semnificatul însuși.

Problema conceptualizării este o altă temă analizată în cercetarea noastră și constituie atât un punct de convergență între cele două semantici, în ceea ce privește prezența schemei imagistice, cât și unul care le separă, atâta timp cât demersul lor se orientează în direcții complet diferite. În timp ce în semantica cognitivă rolul schemei imagistice este unul conceptualizator, având un traseu ascendent de la experiența în lume care furnizează substratul pentru schemele imagistice, acestea, la rândul lor, proiectându-se la nivelul conceptual – reprezentational, apoi la cel conceptual – metaforic (pe o traiectorie ascendentă), în semantica integrală, schema imagistică are un rol în designare (și o traiectorie descendentă). Pentru semantica integrală, schema imagistică nu se formează în urma unor experiențe senzoriale recurente captate ca tipare sau în urma contactului cu obiectele în lumea reală, ci se asociază intuitiv unui semnificat ca model ideal sau ca mod-de-a-fi în orientarea acestuia spre desemnarea unor existențe în lume. Principala obiecție pe care o facem traseului conceptualizant ascendent al semanticii cognitive se referă la riscul de a compromite capacitatea creatoare însăși, pentru că se reduce la simpla proiecție de structuri prestabilite de la un nivel la altul (v. Tabelul 1).

Tabel 1, Nivelurile conceptualizării și palierele designării

s e m a n t i c a c o g n i t i v ă		s e m a n t i c a i n t e g r a l ă	
	Nivelul conceptual metaforic Modele conceptuale complexe: viața, moartea, iubirea etc.		Palierele semnificației Semnificatul <i>lexical</i> Semnificatul <i>categorial</i> Semnificatul <i>instrumental</i> Semnificatul <i>sintactic</i> Semnificatul <i>ontic</i>
	Nivelul conceptual (reprezentational) Conceptele de nivel bazic (CNE) și conceptele schematic-imagistice (CSI)		Palierele reprezentational O imagine asociată semnificatului Schema imagistică (SI) Un sentiment asociat imaginii Schema afectivă (SA) O valoare simbolică asociată imaginii Schema simbolică (SS)
	Nivelul preconceptual (al percepției lumii, ontologic) Schema imagistică (SI) ↑ Experiința în lume		Palierele skeuologice (ontologic) ↓ Ocurența obiectelor în lume

Pentru a recupera tocmai dimensiunea creativității în act din creația metaforică, s-au căutat, în cadrul semanticii cognitive, metode alternative de cercetare, precum teoria *blending*-ului (TB) sau a *mixturii* conceptuale, propusă de G. Fauconnier și M. Turner (Fauconnier 1997, Fauconnier, Turner 2002, 2008). Procedeele prin care se constituie structura emergentă în TB reușesc să exploateze dimensiunea dinamică a creației metaforice, fapt care ne-a și permis schițarea unei paralele între acestea și cele trei operații metasemice din semantica integrală.

În subcapitolul *Metafora – între semantica cognitivă și teoria pertinentei* încercăm o comparație între câteva elemente ce aparțin teoriilor pragmatice asupra limbajului și cele specifice semanticii cognitive, pentru a arăta modul în care cele două ‘doctrin’ se completează reciproc. Cu toate că, din perspectiva celor trei niveluri ale limbajului, teoriile pragmatice se situează la nivelul individual al text-discursului, acestea nu se opun semanticii cognitive, care cercetează dimensiunile skeuologice ale limbajului, ci sunt, mai degrabă, complementare. Atenția noastră comparativă s-a îndreptat, în special, înspre rolul fundamental ce i se acordă cunoașterii umane în cadrul vorbirii metaforice. În ciuda faptului că ambele

orientări științifice menționate anterior au un obiectiv comun cu cel al semanticii integrale, urmărind dimensiunea cognitivă a metaforei, concluzia noastră este că aceste teorii neglijează cealaltă dimensiune esențială a limbajului, în general, și a metaforei, în particular: creativitatea. Dacă cercetările cognitiviste reduc creația metaforică la o simplă manifestare lingvistică a unor structuri preexistente în sistemul conceptual, pragmaticienii, de cealaltă parte, vizează obținerea unor efecte cognitive, care sunt însă secundare în raport cu finalitatea constitutivă a creativității lingvistice (i.e. creația de semnificați), situând astfel *logosul* pragmatic înaintea *logosului* semantic.

Capitolul 2

2.2. Metafora – activitate creativ-imaginativă

Eforturile noastre teoretice urmăresc, în mare parte din această teză, justificarea semanticii elocuționale, bazându-ne pe direcția deschisă de Eugeniu Coșeriu și recuperând, din punct de vedere terminologic și epistemologic, elemente din semantica cognitivă. În cel de-al doilea capitol al părții a doua a tezei noastre, intitulat *Metafora – activitate creativ-imaginativă*, ne propunem să ilustrăm faptul că lingvistica vorbirii nu este doar o disciplină cu valențe teoretice, ci are și posibilități aplicative foarte generoase. În anunțarea proiectului unei „gramatici a vorbirii“, E. Coșeriu își îndreaptă atenția doar înspre desemnarea prin operațiile determinării directe, lăsând neexploatăta posibilitatea determinării metasemice, dimensiune pe care o fructificăm în cercetarea noastră.

Pentru atingerea scopului nostru, prima etapă constă în reunirea unor exemple (733 la număr) de metafore din vorbirea în limba română contemporană, pe care le consemnăm în **Partea a III-a** a acestei teze. Constituirea corpusului nostru a avut ca punct de pornire lucrarea Elenei Slave (1991), însă se deosebește de aceasta atât prin perspectiva din care este privit fenomenul metaforic, cea a semanticii designaționale, cât și prin eforturile depuse în vederea unei noi selecții de metafore, mai bine ancorate în limba română contemporană și prin cercetarea aspectelor funcționale care motivează prezența metaforelor în viața cotidiană. Centrul de interes al tezei noastre este acela de a oferi o perspectivă asupra fenomenului metaforic dinspre nivelul universal al limbajului, intenționând recuperarea elementelor skeuologice situate în amonte față de sistemul unei limbi, dar, bazându-se pe semnificatele limbii (în cazul nostru, limba română). Din acest unghi, ne propunem să urmărim finalitatea

designativă a limbajului, motiv pentru care ordonăm metasemiile designaționale (metaforele din planul vorbirii) în funcție de țintă, nu în funcție de sursă.

În etapa ulterioară, de valorificare practică a resurselor oferite de exemplele noastre, realizăm o ordonare a modurilor metasemice formale, după sugestia făcută de coordonatorul acestei teze: unul primar, monocategorial, un mod metasemic secundar, bicategorial, și unul terțiar sau verbal copulativ. La baza acestor moduri metasemice se află relația dintre *temă* (*topic*) și *remă* (*vehicul*), care nu este una de natură primordial sintactică, întrucât este situată în perspectivă designațională. În planul universal al vorbirii finalitatea este designațională, limbajul este semantic, nu apofantic și reprezintă capacitatea universală a semnului lingvistic de a se raporta la *extralingvistic*: fapte, sentimente, lucruri etc.

Preluăm în studiul nostru noțiunea de *metaforă conceptuală* din semantica cognitivă, însă îi atribuim noi valențe, încadrând-o în spațiul intrasemnificativ al limbajului, nu anterior acestuia și o reinterprețăm în conformitate cu finalitatea procesului metasemic, drept creatoare a designațiilor metasemice în vorbire. Pornind de la corpusul nostru, am identificat 49 de metafore conceptuale pe care, în funcție de relația dintre țintă și sursă, le-am clasificat în: 1. metafore conceptuale de *fînțare*, 2. metafore conceptuale de *concretizare*, 3. metafore conceptuale de *resistematizare*. În prima categorie de metafore conceptuale se regăsesc acelea în care se proiectează de la domeniul sursă la domeniul țintă aspecte ale unor entități vii, care sunt, pe de o parte, plante, în metaforele conceptuale de *simplă fînțare*, iar, pe de altă parte, ființe umane, în metaforele conceptuale *personificatoare*. Prin metaforele conceptuale de concretizare, domeniul sursă transferă domeniului țintă repere concrete referitoare la mișcare (subtipul a, *motorie*), la simțuri (subtipul b, *senzorială*) și la organizarea internă (subtipurile c și d, *structurală* și *structural-descriptivă*). Spre deosebire de metaforele conceptuale de concretizare structurală, metaforele de resistematizare nu au ca finalitate dimensiunea concretă, ci doar reorganizarea după structura unui domeniu sursă diferit. Astfel de metafore conceptuale au ca domeniu țintă OMUL, asupra căruia se proiectează diferite scheme imagistice, în funcție de domeniul sursă la care se apelează.

Organizarea corpusului de metafore din vorbirea în limba română contemporană urmărește, mai apoi, selectarea domeniilor țintă și a domeniilor sursă recurente (Tabelul 2 și Tabelul 3). Trebuie să precizăm că am adoptat terminologia *țintă-sursă* de la semantica cognitivă, însă fără a perpetua constrângerile aferente cartării de la sursă la țintă din Principiul invarianței cognitive. Cele cinci domenii țintă identificate au în comun ființa umană, vizând atât omul în general, cât și viața omului cu particularitățile sale: viața intelectuală, viața sentimentală și viața socială. Acest antropocentrism al desemnării metaforice a fost observat

și de către Eugeniu Coșeriu (1952/2009), care situează la baza creației lingvistice sentimentele, trăirile și modul omului de a se raporta la lume.

Domeniile sursă identificate nu au o ierarhie arbitrară, ci aceasta corespunde Marelui lanț al ființei: pe treapta inferioară am încadrat *mineralele, rocile, solurile*, urmate, de *corpuri, obiecte și materiale*, pe o treaptă superioară acestora am introdus *plantele*, cărora le succed *animalele*, în timp ce la palierele superioare am situat *omul și cosmosul*. Proiecția de la sursă la țintă se realizează atât direct, identificându-se un anumit exemplar al domeniului sursă cu unul din domeniul țintă, după criteriile ce țin de aspect sau comportament, cât și în mod indirect, asociindu-se anumite particularități ale domeniului sursă cu cele ale țintei.

Tabelul 2, *Domeniile sursă ale metaforelor conceptuale atestate în limba română contemporană*

Nr. crt.	Marele Lanț al Ființei	Domenii sursă
6.	Cosmos	natură timp
5.	Om	om/ființă umană <ul style="list-style-type: none"> ➤ ființă umană particulară: inamic/dușman ➤ activități specifice ființei umane: călătorie, luptă, muncă ➤ aspecte fiziologice: aliment, gust, stare fiziologică
4.	Animale	animale
3.	Plante	plante
2.	Corpuri, obiecte, materiale	- corpuri: <ul style="list-style-type: none"> ➤ tipuri: corp solid, fluid ➤ proprietăți: căldură, contact fizic, greutate, mișcare - obiecte, materiale – obținute prin intervenție umană: aparat, construcție, fibre textile, materiale textile, vehicul
1.	Minerale, roci, soluri	metal sol

Tabelul 2, *Domeniile țintă ale metaforelor conceptuale atestate în limba română contemporană*

Nr. crt.	Domeniu țintă	Metafore conceptuale (MC)	Tipuri de metafore conceptuale
1.	Omul	OMUL ESTE ALIMENT OMUL ESTE ANIMAL OMUL ESTE CONSTRUCȚIE OMUL ESTE CORP SOLID OMUL ESTE FLUID OMUL ESTE MATERIAL TEXTIL OMUL ESTE METAL (OBIECT DIN METAL) OMUL ESTE NATURĂ OMUL ESTE PLANTĂ OMUL ESTE SOL OMUL ESTE UN APARAT OMUL ESTE VEHICUL	MC de resistematizare
2.	Viața în general	VIAȚA ESTE O CĂLĂTORIE	MC de concretizare motorie
		VIAȚA ESTE O ZI VIAȚA ESTE UN AN	MC de concretizare structurală
3.	Viața intelectuală	IDEILE SUNT PLANTE	MC de simplă ființare
		IDEILE SUNT OAMENI	MC de personificare generală
		GÂNDURILE SUNT INAMICI	MC de personificare particulară
		A ANALIZA / A GÂNDI / A PLANIFICA ÎNSEAMNĂ A MUNCII IDEILE SUNT FLUIDE	MC de concretizare motorie
		IDEILE SUNT CONSTRUCȚII	MC de concretizare structurală
4.	Viața sentimentală	SENTIMENTELE SUNT PLANTE	MC de simplă ființare
		SENTIMENTELE SUNT INAMICI/DUȘMANI	MC de personificare particulară
		SENTIMENTELE SUNT FLUIDE SENTIMENTUL ESTE MIȘCARE	MC de concretizare motorie
		SENTIMENTUL ESTE CĂLDURĂ SENTIMENTUL (STAREA PSIHICĂ) ESTE STARE FIZIOLOGICĂ SUPĂRAREA ESTE GREUTATE	MC de concretizare senzorială
5.	Viața socială	DISCUȚIA ESTE PLANTĂ RELAȚIA INTERUMANĂ ESTE PLANTĂ	MC de simplă ființare
		DISCUȚIA (VORBA) ESTE FIINȚĂ UMANĂ	MC de personificare generală
		DISCUȚIA (VORBA) ESTE UN INAMIC	MC de personificare particulară
		A DISCUTA ÎNSEAMNĂ A MUNCII CONFLICTUL ESTE MUNCĂ DISCUȚIA ESTE O CĂLĂTORIE DISCUȚIA / VORBA ESTE FLUID DISCUȚIA ESTE LUPTĂ DISCUȚIA (AGRUMENTELE, VORBELE) ÎNSEAMNĂ MIȘCARE RELAȚIA INTERUMANĂ ESTE FLUID RELAȚIA INTERUMANĂ ESTE UN APARAT	MC de concretizare motorie
		CONȚINUTUL (LINGVISTIC) ÎNSEAMNĂ GUST DISCUȚIA ÎNSEAMNĂ CONTACT FIZIC RELAȚIA INTERUMANĂ ESTE CONTACT FIZIC	MC de concretizare senzorială
		DISCUȚIA (ARGUMENTUL) ESTE CONSTRUCȚIE RELAȚIA INTERUMANĂ ESTE CONSTRUCȚIE	MC de concretizare structurală
		DISCUȚIA (VORBA) ESTE CORP SOLID RELAȚIA INTERUMANĂ ESTE MATERIAL TEXTIL VORBELE SUNT FIBRE TEXTILE	MC de concretizare structural-descriptivă

În cadrul gramaticii vorbirii, care presupune, pe de o parte, o serie de operații care au în centru semnificații, iar, pe de altă parte, se situează la nivelul designațional al limbajului, am intenționat să ilustrăm procesul desemnării metasemice în vorbirea în limba română, vizând, în special, *omul și viața sentimentală* a acestuia. Cele trei paliere semantice ale vorbirii identificate de către coordonatorul acestei teze, după sugestiile lui E. Coșeriu (1995b), ne permit să fructificăm două dintre conceptele semanticii cognitive, *schema imagistică* și *metafora conceptuală*. La baza procesului metasemic sunt situate trei operații prin care se realizează determinarea transdomenială: operația *diasemică*, cea *endosemică* și cea *episemică* a căror descriere îi aparține lui M. Borcilă (2011-2012, 2013).

Modul în care procesul metasemic este declanșat de imposibilitatea desemnării directe este ilustrat prin analiza unor exemple din corpusul nostru (vezi Tabelul 4). Considerând ținta ca fiind termenul A, iar sursa, termenul B, în procesul designațional, se încearcă orientarea semnificatului A spre lume, pornind pe traiectoria descendentă ce include palierele semnificațional – reprezentational – ontologic/skeuologic. În această orientare designațională este posibil, însă, ca adevărata natură a aspectului sesizat în experiența directă cu un anumit obiect, să nu se regăsească în semia obișnuită de sub unghiul semnificației lui A, iar în acest caz, prin intermediul imaginației, al „viziunii“, nu prin constrângeri raționale, se caută o altă imagine sub unghiul semnificatului B. Prin operația *diasemică* se anulează bariera transdomenială ce separă, la palierul semnificațional, cele două domenii eterogene, permițând asocierea aspectului inedit de sub unghiul semnificației lui A cu schema imagistică asociată semnificatului B, căreia i se poate atașa totodată o sarcină afectivă și una simbolică. Cea de-a doua operație metasemică, *endosemia*, are loc în interiorul semiei termenului B, însă infrasemnificațional nu la nivelul semnificației, deoarece procesul metasemic nu are în vedere esențe, ci sesizează elemente comportamentale sau de aspect, de sub unghiul semnificatului B, nu de la nivelul acestuia. În cadrul celei de-a treia operații, cea *episemică*, tiparul imagistic asociat semnificatului B trece peste linia ce separă cele două domenii, sub unghiul semnificatului A, completând golul reprezentational și corelând acest semnificat cu semnificantul lui B. Dimensiunea esențială a acestui proces metasemic este una designațională, deschizând posibilitatea designării indirecte, dar expresive, prin semnul metaforic A – B, a unui aspect inedit sesizat în experiența ontologică cu un anumit obiect.

Tabel 4: Desemnarea metasemică *om - tigru*

Palierele semantice ale vorbirii	Ținta om		Sursa tigru
Paliurul semnificational	A semnificat lexical + uman semnificat categorial semnificat nominal semnificat sintactic temă	L I N I E T R Ă N S D O M E N I Ă L Ă	B semnificat lexical + animal - uman semnificat categorial semnificat nominal semnificat sintactic temă
Paliurul reprezentational	A' schemă imagistică asociată [gol]		B' schemă imagistică asociată forță, agerime <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block; margin: 5px;">ai</div> schemă afectivă teamă și respect schemă simbolică războinic
Paliurul skeuologic-ontologic	a1 – om de afaceri; a2 – om leneș; a3 – om tânăr; ai – om ager, dinamic, militant.		

Partea a III-a: Proiect de sistematizare globală a metaforelor vorbirii în limba română

Partea a treia a lucrării, *Proiect de sistematizare globală a metaforelor vorbirii în limba română*, expune, pur și simplu, un proiect de sistematizare globală a corpusului de metafore, din vorbirea în limba română contemporană. Acest corpus a servit inițial, într-o formă nesistematizată, ca bază empirică de plecare pentru investigarea noastră, furnizându-ne permanent posibilitatea înțelegerii fenomenelor semantice vizate și a definirii, prin eșantioane, a operațiilor și a modurilor metasemice din **Partea a doua** a lucrării. Ultima parte încearcă o schițare a unui proiect global de sistematizare a metaforelor din limba română contemporană, la baza căruia sunt propuse două criterii. Cel dintâi criteriu are în prim plan domeniile țintă recurente în limba română contemporană (*omul, viața în general, viața intelectuală, viața sentimentală și viața socială*), iar al doilea vizează domeniul sursă și modul în care vorbitorii se raportează la acesta, ca aparținând universului de discurs al experienței curente.

Ca o ultimă precizare conclusivă, dorim să menționăm că principala contribuție a tezei noastre constă în continuarea proiectului integralist de constituire a lingvisticii vorbirii, prin focalizarea asupra creativității metaforice. Din această perspectivă, metafora a fost abordată ca o desăvârșire a vorbirii „expresive“, printr-un câștig de conținut cognitiv, pe care am încercat să-l surprindem în analiza eșantioanelor din limba română. Ne exprimăm astfel speranța că prin cercetarea noastră am reușit să ducem cu un pas mai departe demersurile predecesorilor noștri de a surprinde creația metaforică în act și totodată de a oferi o nouă deschidere din perspectiva lingvisticii vorbirii.

Bibliografie

- Apresjan, Valentina. 1997. Emotion Metaphors and Cross-Linguistic Conceptualization of Emotions. *Cuadernos de Filología Inglesa* 612: 179-195.
- Austin, John Langshaw. 1961/2005. *Cum să faci lucruri cu vorbele*. Traducere de Sorana Corneanu. Pitești: Paralela 45.
- Bahnaru, Vasile. 2009. *Elemente de semasiologie română*. Chișinău: Știința.
- Barcelona, Antonio (2003): *Introduction. The cognitive theory of metaphor and metonymy în Metaphor and Metonymy at a Crossroads. A Cognitive Perspective*. Antonio Barcelona (ed.), Berlin – New-York: Mouton de Gruyter.
- Biblia sau Sfânta Scriptură*. 2001. Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, Versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania, Arhiepiscopul Clujului.
- Blaga, Lucian. 1937/1969. Geneza metaforei. În *Trilogia culturii*. București: Editura pentru Literatură Universală.
- Bobăilă, Iulia. 2010. *Metafora și articularea sensului. Aplicații la lirica lui Octavio Paz*. Cluj-Napoca, Universitatea „Babeș-Bolyai“: Teză de doctorat.
- Boc, Oana. 2007. *Textualitatea literară și lingvistica integrală. O abordare funcțional-tipologică a textelor lirice ale lui Argezi și Apollinaire*. Cluj-Napoca: Clusium.
- Bojoga, Eugenia. 2006. Les discussions sur la norme dans la linguistique soviétique et la théorie d'E. Coseriu. *Studia UBB Philologia* 4/2006: 109-126.
- Bologna, Maria Patrizia. 2003. „Au-delà de l'arbitraire du signe“: Iconicità e metafora nell' 'architettura' della lingua. În *Supplemento a Plurilinguismo. Contatti di lingue e culture. Studi in memoria di Eugenio Coseriu*. Editor V. Orioles. Università degli Studi di Udine, Centro internazionale sul plurilinguismo.
- Borcilă, Mircea. 1987. Paradoxul funcțiilor metaforice în poezia lui Blaga. *Tribuna*, 4 iunie: 2.
- Borcilă, Mircea. 1988. Eugenio Coseriu și orizonturile lingvisticii. *Echinox*, XX, nr 5: 1, 4-5.
- Borcilă, Mircea. 1996. Bazele metaforicii în gândirea lui Lucian Blaga. *Limbă și literatură* 1: 28-39.

- Borcilă, Mircea. 1997a. Între Blaga și Coșeriu. De la metaforica limbajului la o poetică a culturii. *Revista de filosofie*, XLIV, nr 1-2: 147-163.
- Borcilă, Mircea. 1997b. Dualitatea metaforicului și principiul poetic. În *Eonul Blaga. Întâiul veac*. Culegere de lucrări dedicată Centenarului Lucian Blaga (1895-1995), îngrijită de Mircea Borcilă. București: Albatros.
- Borcilă, Mircea. 1997c. Marele lanț al ființei. O problemă de principiu în poetica antropologică. *Limbă și literatură*, XLII, nr. II: 13-19. București: Societatea de Științe Filologice din România.
- Borcilă, Mircea. 1999. [Recenzie] la Marian, Rodica, „Lumile“ *Luceafărului*, Cluj-Napoca, Editura Remus, 1999. 500p., în *Dacoromania*, Serie nouă (III-IV), 1998-1999: 277-280.
- Borcilă, Mircea. 2002-2003. Lingvistica integrală și fundamentele metaforologiei. *Dacoromania*. VII-VIII: 47-77.
- Borcilă, Mircea. 2011-2012. *Lingvistică și poetică antropologică*. Prelegeri doctorale, Cluj-Napoca, Universitatea „Babeș-Bolyai“, Facultatea de Litere.
- Borcilă, Mircea. 2013. *Probleme de lingvistică integrală*. Prelegeri masterale, Cluj-Napoca, Universitatea „Babeș-Bolyai“, Facultatea de Litere.
- Botet, Serge. 2008. *Petit traité de la métaphore. Un panorama des théories modernes de la métaphore*. Strasbourg: Presses Universitaires de Strasbourg.
- Buttinelli, Arianna. 2013. Dalla linguistica della parola alla linguistica del parlare. Ipotesi di un confronto tra Coseriu e Pagliaro. În *Coseriu: Perspectives contemporaines. Tome 1*. Editori Eugenia Bojoga, Oana Boc, Dumitru-Cornel Vîlcu. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.
- Caballero, Rosario, Ibarretxe-Antuñano, Iraide. 2013. Ways of Perceiving, Moving, and Thinking: Revindicating Culture in Conceptual Metaphor Research. *Journal of Cognitive Semiotics* V (1-2): 268-290 [online] consultat în 23 noiembrie 2013. URL: <http://www.cognitivesemiotics.com>.
- Chabrolle-Cerretini, Anne-Marie. 2007a. *La vision du monde de Wilhelm von Humboldt. Histoire d'un concept linguistique*. Lyon: ENS Editions.
- Chevalier, Jean, Gheerbrant, Alain. 1994. *Dicționar de simboluri* (vol. I-III). București: Artemis.
- Chomsky, Noam. 1965/f.a. *Aspecte ale teoriei sintaxei*. București: Tipografia Bibliotecii Centrale de Stat.

- Clausner, Timothy C., Croft, William. 1997. Productivity and Schematicity in Metaphors. *Cognitive Science* 21 (3): 247-282.
- Cosnier, Jacques. 2007. *Introducere în psihologia emoțiilor și a sentimentelor. Afectele, emoțiile, pasiunile*. Traducere de Eliza Galan. Iași: Polirom.
- Coșeriu, Eugeniu. 1952/2004. Sistem, normă și vorbire. În *Teoria limbajului și Lingvistica generală. Cinci studii*. Ediție în limba română de Nicolae Saramandu. București: Editura Enciclopedică.
- Coșeriu, Eugeniu. 1952/2009. Creația metaforică în limbaj. În *Omul și limbajul său. Studii de filozofie a limbajului, teorie a limbii și lingvistică generală*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza“.
- Coseriu, Eugenio. 1955/1969. El plural en los nombres propios. În *Teoría del lenguaje y lingüística general. Cinco estudios*. Madrid: Gredos.
- Coseriu, Eugenio. 1955/2001. Détermination et entours. În *L'Homme et son langage*. Louvain – Paris – Sterling, Virginia: Editions Peeters.
- Coșeriu, Eugeniu. 1955/2009. Determinare și cadru. În *Omul și limbajul său. Studii de filozofie a limbajului, teorie a limbii și lingvistică generală*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza“.
- Coseriu, Eugenio. 1955/2001. Détermination et entours. În *L'Homme et son langage*. Louvain – Paris – Sterling, Virginia: Editions Peeters.
- Coșeriu, Eugeniu. 1958/1997. *Sincronie, diacronie și istorie. Problema schimbării lingvistice*. Versiune în limba română de Nicolae Saramandu. București: Editura Enciclopedică.
- Coseriu, Eugenio. 1964/1991. Introducción al estudio estructural del léxico. În *Principios de semántica estructural*. Versiune în limba spaniolă de Marcos Martínez Hernández. Madrid: Gredos.
- Coseriu 1964/2001. Pour une sémantique diachronique. În *L'Homme et son langage*. Louvain – Paris – Sterling, Virginia: Editions Peeters.
- Coseriu 1966/2001. Les structures lexématiques. În *L'Homme et son langage*. Louvain – Paris – Sterling, Virginia: Editions Peeters.
- Coșeriu, Eugeniu. 1966/2009. Limbajul și înțelegerea existențială a omului actual. În *Omul și limbajul său. Studii de filozofie a limbajului, teorie a limbii și lingvistică generală*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza“.
- Coseriu, Eugenio. 1967/1991. Las solidaridades léxicas. În *Principios de semántica estructural*. Versiune în limba spaniolă de Marcos Martínez Hernández. Madrid: Gredos.

- Coseriu, Eugenio. 1968/1991. Las estructuras lexemáticas. În *Principios de semántica estructural*. Versiune în limba spaniolă de Marcos Martínez Hernández. Madrid: Gredos.
- Coseriu, Eugenio. 1970/1991. Significado y designación a la luz de la semántica estructural. În *Principios de semántica estructural*. Versiune în limba spaniolă de Marcos Martínez Hernández. Madrid: Gredos.
- Coșeriu, Eugeniu. 1972/2009. Universalile limbajului și universalile lingvisticii. În *Omul și limbajul său. Studii de filozofie a limbajului, teorie a limbii și lingvistică generală*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza“.
- Coseriu 1973/2001. L'étude fonctionnelle du vocabulaire: précis de lexématique. În *L'Homme et son langage*. Louvain – Paris – Sterling, Virginia: Editions Peeters.
- Coșeriu, Eugeniu. 1973/2000. *Lecții de lingvistică generală*. Traducere din spaniolă de Eugenia Bojoga. Chișinău: ARC.
- Coseriu, Eugenio. 1976/2001. Vers une typologie des champs lexicaux. În *L'homme et son langage*. Louvain: Editions Peeters.
- Coșeriu, Eugeniu. 1976/2009. Logica limbajului și logica gramaticii. În *Omul și limbajul său. Studii de filozofie a limbajului, teorie a limbii și lingvistică generală*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza“.
- Coșeriu, Eugeniu. 1977/2009. Omul și limbajul său. În *Omul și limbajul său. Studii de filozofie a limbajului, teorie a limbii și lingvistică generală*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza“.
- Coseriu, Eugenio. 1980/2007. *Lingüística del texto. Introducción a la hermenéutica del sentido*. Madrid: Arco/Libros.
- Coseriu 1981/2001. Les procédés sémantiques dans la formation des mots. În *L'Homme et son langage*. Louvain – Paris – Sterling, Virginia: Editions Peeters.
- Coseriu, Eugenio. 1983/2001. Le changement linguistique n'existe pas. În *L'Homme et son langage*. Louvain – Paris – Sterling, Virginia: Editions Peeters.
- Coșeriu, Eugeniu. 1985/2009. Competența lingvistică. Ce este ea în realitate? În *Omul și limbajul său. Studii de filozofie a limbajului, teorie a limbii și lingvistică generală*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza“.
- Coșeriu, Eugeniu. 1987/2002-2003. Universalile limbajului (și celelalte). *Dacoromania*. VII-VIII: 15-45.
- Coseriu, Eugenio. 1988/1992. *Competencia lingüística. Elementos de la teoría del hablar*. Madrid: Gredos.

- Coseriu, Eugenio. 1989/2001. Principes de syntaxe fonctionnelle. În *L'Homme et son langage*. Louvain – Paris – Sterling, Virginia: Editions Peeters.
- Coseriu, Eugenio. 1990/2000. Structural semantics and "cognitive" semantics. *Logos and language: Journal of General Linguistics and Language Theory*. 1 (2000), vol. I: 19-42.
- Coșeriu, Eugeniu. 1992. Principiile lingvisticii ca știință a culturii. *Apostrof*, III, nr. 11 (30): 11, 14.
- Coșeriu, Eugeniu. 1992/2009. Semn, simbol, cuvânt. În *Omul și limbajul său. Studii de filozofie a limbajului, teorie a limbii și lingvistică generală*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza“.
- Coșeriu, Eugeniu. 1994. *Prelegeri și conferințe (1992-1993)*. Iași: Institutul de Filologie română „A. Philippide“.
- Coseriu, Eugenio. 1995a. Actualisation, discrimination, délimitation. La deixis dans le cadre de la détermination nominale. În *Diachronie et variation linguistique. La deixis temporelle, spatiale et personnelle*. Editat de Rika Van Deyck. Gent: Communication & Cognition.
- Coseriu, Eugenio. 1995b. My Saussure. În *Saussure and Linguistics Today*. Editat de Tulio de Mauro și Shigeaki Sugeta. Roma: Bulzoni Editore.
- Coseriu, Eugenio. 1998. Tesis acerca del "significado". *Lexis: Revista de lingüística y literatura* 22, nr. 1: 83-86.
- Coșeriu, Eugeniu. 1999. *Starea actuală a problemei 'limbajul și viziunea lumii'*. Prelegere rostită la Cluj-Napoca, 20 mai 1999. Transcriere de pe bandă magnetică realizată de Emma Tămâianu-Morita.
- Coseriu, Eugenio. 1999/2001. Dix thèses à propos de l'essence du langage et du signifié. *Texto!*, vol. VI, nr. 2, [online] iunie 2001, consultat în 18 iulie 2013. URL: http://www.revue-texto.net/Inedits/Coseriu_Theses.html.
- Coșeriu, Eugeniu. 1999/2004. Filozofia limbajului. În *In memoriam Eugeniu Coșeriu*. București: Editura Academiei Române.
- Coseriu, Eugenio. 2000/2010. Orationis fundamenta. Rugăciunea ca text. *Transilvania*, XXXIX, nr. 9, septembrie 2010: 1-12.
- Coșeriu, Eugeniu. 2003/2011. *Istoria filozofiei limbajului de la începuturi până la Rousseau*. Versiune românească și indice de Eugen Munteanu și Mădălina Ungureanu. București: Humanitas.

- Crăciunescu, Pompiliu. 2008. Integralismul și lumea sensului. *Convorbiri literare*, CXLIV, nr. 2: 113-114.
- Dan, Simina-Maria. 2010. *Semantica textemelor românești. Abordare în perspectivă integralistă*. Cluj-Napoca, Universitatea „Babeș-Bolyai“: Teză de doctorat.
- Dan, Simina Maria. 2013. Les textèmes comme solidarités discursives-culturelles. Préliminaires à une approche du «discours répété» en roumain. În *Coseriu: Perspectives contemporaines*. Editori Eugenia Bojoga, Oana Boc, Dumitru-Cornel Vîlcu. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.
- De Saussure, Ferdinand. 1916/1998. *Curs de lingvistică generală*. Traducere și cuvânt înainte de Irina Izverna Tarabac. Iași: Polirom.
- Dobrovolskiĭ, Dimitrij, Piirainen, Elisabeth. 2005. *Figurative Language: Cross-Cultural and Cross-Linguistic Perspectives*. Amsterdam: Elsevier.
- Esenova, Orazgozel. 2007. Plant Metaphors for the Expression of Emotions in the English Language. *Beyond Philology*, nr. 5. [online], consultat în 7 decembrie 2013. URL: http://www.fh.ug.gda.pl/images/plant_metaph.doc.
- Evans, Vyvyan, Green, Melanie. 2006. *Cognitive Linguistics. An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Fauconnier, Gilles. 1997. *Mappings in Thought and Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Fauconnier, Gilles, Turner, Mark. 2002. *The Way We Think. Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities*. New York: Basic Books.
- Fauconnier, Gilles, Turner, Mark. 2008. Rethinking Metaphor. În *The Cambridge Handbook of Metaphor and Thought*. Editat de Raymond W. Gibbs Jr. Cambridge: Cambridge University Press.
- Faur, Elena. 2013a. *Semantica cognitivă și emergența studiilor elocuționale*. Cluj-Napoca, Universitatea „Babeș-Bolyai“: Teză de doctorat.
- Faur, Elena. 2013b. Integral Semantics and Conceptual Metaphor: Rethinking Conceptual Metaphor Within an Integral Semantics Framework. *Journal of Cognitive Semiotics* V (1-2): 108-139 [online], consultat în 23 noiembrie 2013. URL: <http://www.cognitivesemiotics.com>.
- Faur, Elena. 2013c The Conceptual Metaphor in Integral Semantics. În *Coseriu: Perspectives contemporaines. Tome 2*. Editori Eugenia Bojoga, Oana Boc, Dumitru-Cornel Vîlcu. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.

- Frege, Gottlob. 1892/1948. Sense and Reference. *The Philosophical Review*, vol. 57, nr. 3: 209-230, [online], consultat în 13 august 2013.
URL: <http://www.naturalthinker.net/trl/texts/Frege,Gottlob/Frege,%20Gottlob%20-%20Sense%20and%20Reference.pdf>.
- Gardes Tamine, Joëlle. 2011. *Au cœur du langage. La métaphore*. Paris: Honoré Champion Editeur.
- Gencărau, Oana Aurelia, Gencărau, Ștefan. 2012. Glosele și extensiunile textuale ca strategii de traducere. Un caz particular de traducere în franceză: Marin Sorescu, *La liliaci*. *Studii de știință și cultură*, volumul VIII, nr. 2: 57-67.
- Gibbs, Raymond W., Tendahl, Markus. 2006. Cognitive Effort and Effects in Metaphor Comprehension: Relevance Theory and Psycholinguistics. *Mind & Language* vol. 21, nr. 3: 379-403.
- Goatly, Andrew. 1997. *The Language of Metaphors*. Londra, New York: Routledge.
- Goatly, Andrew. 2002-2005. *Metalude* [online], consultat în 29 septembrie 2013. URL: <http://www.ln.edu.hk/lle/cwd/project01/web/home.html>.
- Grady, Joseph, Taub, Sarah, Morgan, Pamela. 1996. Primitive and Compound Metaphors. În *Conceptual Structure, Discourse and Language*. Editat de Adele E. Goldberg. Stanford, California: CSLI Publications.
- Grady, Joseph, Oakley, Todd, Coulson, Seana. 1999. Blending and Metaphor. În *Metaphor in Cognitive Linguistics*. Editat de G. Steen și R. Gibbs. Philadelphia: John Benjamins [online], consultat în 18 octombrie 2013. URL: http://cogweb.ucla.edu/CogSci/Grady_99.html.
- Grice, Herbert Paul. 1975. Logic and Conversation. În *Syntax and Semantics*, vol. 3, *Speech Acts*. Editat de Peter Cole și Jerry L. Morgan. New York: Academic Press.
- Hansen-Løve, Ole. 1972. *La révolution copernicienne du langage dans l'œuvre de W. Von Humboldt*. Paris: Librairie philosophique J. Vrin.
- Humboldt, Wilhelm von. 1820/1974. La recherche linguistique comparative dans son rapport aux différentes phases du développement du langage. În *Introduction à l'œuvre sur le kavi et autres essais*. Traducere și introducere de Pierre Caussat. Paris: Editions du Seuil.
- Humboldt, Wilhelm von. 1821/2000. De l'influence de la diversité de caractère des langues sur la littérature et la culture de l'esprit. În *Sur le caractère national des langues et autres écrits sur le langage*. Paris: Editions du Seuil.

- Humboldt, Guillaume de. 1822/1969. *De l'origine des formes grammaticales suivi de Lettre à M. Abel Rémusat*. Traducere de Alfred Tonnelé. Bordeaux: Editions Ducros.
- Humboldt, Wilhelm von. 1835/1974. La différence de construction du langage dans l'humanité et l'influence qu'elle exerce sur le développement spirituel de l'espèce humaine. În *Introduction à l'œuvre sur le kavi et autres essais*. Traducere și introducere de Pierre Caussat. Paris: Editions du Seuil.
- Humboldt, Wilhelm von. 1836/2008. *Despre diversitatea structurală a limbilor și influența ei asupra dezvoltării spirituale a umanității*. Versiune românească, introducere, notă asupra traducerii, tabel cronologic, bibliografie și indici de Eugen Munteanu. București: Humanitas.
- Humboldt, Wilhelm von. 1974. *Introduction à l'œuvre sur le kavi et autres essais*. Traducere și introducere de Pierre Caussat. Paris: Editions du Seuil.
- Ibarretxe-Antuñano, Iraide. 2013. The relationship between conceptual metaphor and culture. *Intercultural Pragmatics* 10 (2): 315-339.
- Ikegami, Takashi, Zlatev, Jordan. 2007. From Pre-representational Cognition to Language. În *Body, Language and Mind. Vol. I: Embodiment*. Editat de T. Ziemke, J. Zlatev, R. Frank. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Indurkha, Bipin. .1992. *Metaphor and Cognition*. Dordrecht: Kluwer Academic Publisher.
- Johnson, Mark. 1987. *The Body in the Mind. The Bodily Basis of Meaning, Imagination and Reason*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Kant, Immanuel. 1930/1998. *Critica rațiunii pure*. Traducere de Nicolae Bagdasar și Elena Moisuc, ediția a III-a îngrijită de Ilie Pârvu. București: IRI.
- Kövecses, Zoltán. 2004. *Metaphor and Emotion. Language, Culture, and Body in Human Feeling*. Cambridge: Cambridge University Press & Editions de la Maison des Sciences de l'Homme.
- Kövecses, Zoltán. 2005. *Metaphor in Culture. Universality and Variation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kövecses, Zoltán. 2008. Conceptual theory. Some criticisms and alternative proposals. *Annual Review of Cognitive Linguistics* 6 (2008): 168-184.
- Kövecses, Zoltán. 2010. *Metaphor. A practical introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Lakoff, George. 1990. The Invariance Hypothesis: is abstract reason based on image-schemas?. *Cognitive Linguistics*. 1, 1: 39-74.

- Lakoff, George. 1987. *Women, Fire and Dangerous Things. What Categories Reveal about the Mind*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Lakoff, George, Espenson, Jane, Schwartz, Alan. 1991. *Master Metaphor List*. Second Edition, Cognitive Linguistics Group, University of California at Berkeley [online], consultat în 29 septembrie 2013. URL: <http://araw.mede.uic.edu/~alansz/metaphor/METAPHORLIST.pdf>.
- Lakoff, George, Johnson, Mark. 1980/1985. *Les métaphores dans la vie quotidienne*. Paris: Les Editions de Minuit.
- Lakoff, George, Johnson, Mark. 1999. *Philosophy in the Flesh. The Embodied Mind and its Challenge to Western Thought*. New York: Basic Books.
- Lakoff, George, Turner, Mark. 1989. *More than Cool Reason. A Field Guide to Poetic Metaphor*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Laplace, Colette. 1994. *Théorie du langage et théorie de la traduction: les concepts-clefs de trois auteurs: Kade (Leipzig), Coseriu (Tübingen), Seleskovitch (Paris)*. Paris: Didier Erudition.
- Lazăr, Lucian. 2002-2003. Criterii de tipologizare a câmpurilor lexicale. *Dacoromania*. VII-VIII: 77-99.
- Le Guern, Michel. 1973. *Sémantique de la métaphore et de la métonymie*. Paris: Librairie Larousse.
- Mandler, Jean Mattler. 2004. *The Foundations of Mind. Origins of Conceptual Thought*. New-York: Oxford University Press.
- Marian, Rodica. 1999. *Lumile Luceafărului (o reinterpretare a poemului eminescian)*. Cluj-Napoca: Editura Remus.
- Marian, Rodica. 2014. *Luceafărul. Text poetic integral. Studii*. Cluj-Napoca: Eikon.
- Martínez del Castillo, Jesús Gerardo. 2003. La teoría del hablar, una teoría del conocimiento. *Odisea*, 3: 131-154.
- Martínez del Castillo, Jesús Gerardo. 2004/2011. *Lingvistica rostirii. Logosul semantic și logosul apofantic*. Ediție, traducere și cuvânt înainte de Cristian Pașcalău. Cluj-Napoca: Argonaut & Scriptor.
- Moeschler, Jacques. 1993. Lexique et pragmatique. Les données du problème. *Cahiers de linguistique française*, nr. 14, Actes du V-ème Colloque de pragmatique de Genève: 495-506.

- Moeschler, Jacques. 2012. Conversational and conventional implicatures. În *Cognitive Pragmatics*. Editat de H.J. Schmid, Berlin, Mouton de Gruyter, 407-434 [online], consultat în 27 octombrie 2013.
URL: http://www.unige.ch/lettres/linguistique/moeschler/publication_pdf/implicature-moeschler-def.pdf.
- Moeschler, Jacques, Reboul, Anne. 1994/1999. *Dicționar enciclopedic de pragmatică*. Cluj-Napoca: Echinox.
- Müller, Cornelia. 2008. *Metaphors Dead an Alive, Sleeping and Walking. A Dynamic View*. Chicago, London: University of Chicago Press.
- Munteanu, Cristinel. 2011. Pentru o justă înțelegere a conceptului de „semnificat“ la Eugeniu Coșeriu. *Anuar de lingvistică și istorie literară* LI: 259-276.
- Munteanu, Eugen. 2005. Eugenio Coseriu. Fundamente filosofice ale unei „lingvistici integrale“. *Hermeneia*. I număr special: 126-135.
- Munteanu, Roxana. 2012. *Elemente de poetică simbolic-mitică în romanul contemporan românesc*. Cluj-Napoca: Accent.
- Noica, Constantin. 1987. *Cuvânt împreună despre rostirea românească*. București: Editura Eminescu.
- Oancea, Ileana, Obrocea, Nadia. 2009. Dincolo de retorică. Metafora în viziune integralistă. *Analele Universității de Vest din Timișoara* XLVII: 175-187.
- Pașcalău, Cristian. 2012. *Formele textuale simple. Premise constructive și operații semantice definitorii*. Cluj-Napoca, Universitatea „Babeș-Bolyai“: Teză de doctorat.
- Pop, Liana. 2001. Espaces discursifs et prédication. În *Actes du Colloque Aspect de la prédication*. Editat de S. Leroy, A. Nowakowska. *Praxiling – U.M.R. C.N.R.S. 5475*, Université Paul Valéry, Montpellier III, 2001 : 47-73.
- Pragglejaz Group. 2007. MIP: A Method for Identifying Metaphorically Used Words in Discourse. *Metaphor and Symbol* 22 (1): 1-39.
- Prandi, Michele. 2002a. La métaphore: de la définition à la typologie. *Langue française* 134: 6-20.
- Prandi, Michele. 2002b. Métonymie et métaphore: parcours partagés dans l'espace de la communication. *Semen* 15 [online] 29 aprilie 2007, consultat în 18 iulie 2013. URL: <http://semen.revues.org/2386>.
- Recanati, François. 2008. *Philosophie du langage (et de l'esprit)*. Paris: Gallimard.
- Ricœur, Paul. 1975. *La métaphore vive*. Paris: Editions du Seuil.

- Rose, Serafim. 2000/2006. *Cartea Facerii, crearea lumii și omul începuturilor*. Traducere de Constantin Făgețan. București: Sophia.
- Santibáñez Sáenz, Francisco. 1999. Constraints on Metaphor: Some Notes on the Role of the Invariance Principle in Metaphoric Mappings. *Revista Española de Lingüística Aplicada* 13: 177-187.
- Schulz, Patricia. 2002. Le caractère relatif de la métaphore. *Langue française* 134: 21-37.
- Searle, John R. 1979. Metaphor. În *Metaphor and Thought*. Editat de Andrew Ortony. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sonesson, Göran. 2007. From the Meaning of Embodiment to the Embodiment of Meaning: A Study in Phenomenological Semiotics. În *Body, Language and Mind. Vol. I: Embodiment*. Editat de T. Ziemke, J. Zlatev, R. Frank. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Sontag, Susan. 1978. *Illness as Metaphor*. New York: Farrar, Straus and Giroux.
- Sontag, Susan. 1995. *Boala ca metaforă. SIDA și metaforele ei*. Traducere, prefață și tabel cronologic de Aurel Sasu. Cluj-Napoca: Editura Dacia.
- Sperber, Dan, Wilson, Deidre. 1986/1989. *La pertinence. Communication et cognition*. Traducere în limba franceză de Abel Gerschenfeld și Dan Sperber. Paris: Les Editions de Minuit.
- Sperber, Dan, Wilson, Deidre. 2008. A Deflationary Account of Metaphors. În *The Cambridge Handbook of Metaphor and Thought*. Editat de Raymond W. Gibbs Jr. Cambridge: Cambridge University Press.
- Stefanowitch, Anatol. 2007. Words and their metaphors. A corpus-based approach. În *Corpus-based Approches to Metaphor and Metonymy*. Editat de A. Stefanowitch și S. Th. Gries. Berlin: Mouton de Gruyter [online] consultat în 14 august 2013, URL: http://www-user.uni-bremen.de/~anatol/docs/ms_wordsmetaphor.pdf.
- Șăineanu, Lazăr. 1907. *La création métaphorique en français et en roumain*. Halle A. S. Verlag von Max Niemeyer.
- Șăineanu, Lazăr. 1887/1999. *Semasiologia limbii române. Studii istorice despre tranzițiunea sensurilor*. Timișoara: Editura de Vest.
- Talmy, Leonard. 2000. *Toward a Cognitive Semantics*. Vol. I. Cambridge: MIT Press.
- Tamine, Joëlle. 1979. Métaphore et syntaxe. *Langages* 12/54: 65-81.
- Tendahl, Markus, Gibbs, Raymond W. 2008. Complementary perspectives on metaphor: Cognitive linguistics and relevance theory. *Journal of Pragmatics* 40 (2008): 1823-1864.

- Tomasello, Michael. 1999. *The Cultural Origins of Human Cognition*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Tomoiagă, Maria-Alexandrina. 2013a. La métaphore dans l'activité de parler. *Studia UBB Philologia* LVIII, 2: 201-214.
- Tomoiagă, Maria-Alexandrina. 2013b. La traduction des métaphores du langage quotidien. *Atelier de Traduction* 19: 77-93.
- Tomoiagă, Maria-Alexandrina. 2013c. Metafora lingvistică în perspectivă elocuțională. *Limba română* 5-6 (215-216): 157-163.
- Tomoiagă, Maria-Alexandrina. 2013d. La métaphore médicale de la vie quotidienne. În *Francontraste: L'affectivité et la subjectivité dans le langage*. Editor Bogdanka Pavelin Lesic. Mons: CIPA
- Tamine, Joëlle (2011): *Au coeur du langage. La métaphore*. Paris: Honoré Champion Editeur.
- Trabant, Jürgen. 1992. *Humboldt ou le sens du langage*. Liège: Mardaga.
- Trabant, Jürgen. 1999. *Traditions de Humboldt*. Paris: Editions de la Maison des sciences de l'homme.
- Turner, Mark. 1990. Aspects of the Invariance Hypothesis. *Cognitive Linguistics*. 1, 2: 247-255.
- Vianu, Tudor. 1957. *Problemele metaforei și alte studii de stilistică*. București: Editura de Stat pentru literatură și artă.
- Vilarnovo Caamaño, Antonio. 1993. *Lógica y lenguaje en Eugenio Coseriu*. Madrid: Gredos.
- Vîlcu, Cornel. 2002-2003. De la semnificat la designat. Excurs despre *logos semantikos*. *Dacoromania* VII-VIII: 141-157.
- Vîlcu, Cornel. 2007. *Premise fenomenologice în teoria lingvistică integralistă. Componenta husserliană a gândirii lui Eugeniu Coșeriu*. Cluj-Napoca, Universitatea „Babeș-Bolyai”: Teză de doctorat.
- Vîlcu, Cornel. 2010. *Orizontul problematic al integralismului (Integralism și fenomenologie – vol. I)*. Cluj-Napoca: Argonaut & Scriptor.
- Vlad, Carmen. 2000. *Textul aisberg*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință.
- Vucheva, Evgenia. 2006. El plano del significado desde la perspectiva abierta por Eugenio Coseriu. *Rilce - Servicio de Publicaciones de la Universidad de Navarra* [online] consultat în 15 septembrie 2013. URL: <http://hdl.handle.net/10171/6744>.
- Wilson, Deidre, Sperber, Dan. 2004. Relevance Theory. În *Blackwell's Handbook of Pragmatics*. Editat de L. Horn și G. Ward. Oxford: Basil Blackwell.

- Yu, Ning. 2008. Metaphor from Body and Culture. În *The Cambridge Handbook of Metaphor and Thought*. Editat de Raymond W. Gibbs Jr. Cambridge: Cambridge University Press.
- Zagaevschi Cornelius, Lolita. 2005. *Funcții metaforice în Luntrea lui Caron de Lucian Blaga. Abordare în perspectivă integralistă*. Cluj-Napoca: Clusium.
- Zinken, Jörg. 2007. Discourse metaphors: The link between figurative language and habitual analogies. *Cognitive Linguistics* 18-3: 445-466.
- Zlatev, Jordan. 2007a. Embodiment, Language and Mimesis. În *Body, Language and Mind. Vol. I: Embodiment*. Editat de T. Ziemke, J. Zlatev, R. Frank. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Zlatev, Jordan. 2007b. Intersubjectivity, Mimetic Schemas and the Emergence of Language. *Intellectica*/2-3, nr. 46-47: 123-152.
- Zlatev, Jordan. 2008. The Dependence of Language on Consciousness. *Journal of Consciousness Studies*, 15, nr. 6: 34-62.
- Zlatev, Jordan. 2009a. The Semiotic Hierarchy: Life, Consciousness, Signs and Language. *Cognitive Semiotics. Special Issue on Anthroposemiotics vs. Biosemiotics*, vol. 4: 170-201.
- Zlatev, Jordan. 2009b. Levels of Meaning, Embodiment and Communication. *Cybernetics and Human Knowing*, vol. 14, nr. 3-4: 149-174.
- Zlatev, Jordan. 2010. Phenomenology and Cognitive Linguistics. În *Handbook on Phenomenology and Cognitive Science*. Editat de S. Gallagher, D. Schmicking. Dordrecht: Springer.
- Zlatev, Jordan. 2011. From Cognitive to Integral Linguistics and Back Again. *Intellectica*/2, nr. 56: 125-147.
- Zlatev, Jordan, Blomberg, Johan, Magnusson, Ulf. 2012. Metaphor and Subjective Experience. A study of motion-emotion metaphor in English, Swedish, Bulgarian, and Thai. În *Moving Ourselves, Moving Others: Motion and emotion in intersubjectivity, consciousness and language*. Editat de Ad Foolen, Ulrike M. Lüdtke, Timothy P. Racine, Jordan Zlatev. John Benjamins Publishing Company.

Surse bibliografice secundare

- Academia Română Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan“. 1998. *Dicționarul explicativ al limbii române*. București: Univers Enciclopedic.
- Bucă, Marin. 2007. *Dicționar de metafore*. București: Vox CART.
- Dascălu Jinga, Laurenția. 2002. *Corpus de română vorbită. [CORV] Eșantioane*. București: Oscar Print.
- Dascălu Jinga, Laurenția (coordonator). 2011. *Româna vorbită actuală [ROVA]. Corpus și studii*, București, Editura Academiei Române.
- Dumistrăcel, Stelian. 2011. *Lexic românesc. Cuvinte, metafore, expresii*. Ediția a doua cu un Supliment de analiză din perspectivă pragmatică. Iași: Casa Editorială Demiurg Plus.
- Hoarță Cărăușu, Luminița (coordonator). 2005. *Corpus de limbă română vorbită actuală*. Iași: Cermi.
- Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana (coordonator). 2007. *Interacțiunea verbală (IV II). Aspecte teoretice și aplicative. Corpus*. București: Editura Universității din București.
- Slave, Elena. 1991. *Metafora în limba română. Comentarii și aplicații*. București: Editura Științifică.
- Zafiu, Rodica. 2000. Metaforele computerului. *România Literară* 9 [online] consultat în 13 ianuarie 2014. URL: http://www.romlit.ro/metaforele_computerului.
- Zafiu, Rodica. 2002. Salba de rime. *România Literară* 1 [online] consultat în 13 ianuarie 2014. URL: http://www.romlit.ro/salba_de_rime.
- Zafiu, Rodica. 2004. Ironii. *România Literară* 33 [online] consultat în 13 ianuarie 2014. URL: <http://www.romlit.ro/ironii>.
- Zafiu, Rodica. 2007a. Metafore și rime parlamentare. *România Literară* 19 [online] consultat în 13 ianuarie 2014. URL: http://www.romlit.ro/metafore_i_rime_parlamentare.
- Zafiu, Rodica. 2007b. Mă seacă... *România Literară* 28 [online] consultat în 13 ianuarie 2014. URL: http://www.romlit.ro/m_seac...
- Zafiu, Rodica. 2007c. Omul-mașinărie și bateriile sufletului. *România Literară* 44 [online] consultat în 13 ianuarie 2014. URL: http://www.romlit.ro/omul-mainrie_i_bateriile_sufletului.

- Zafiu, Rodica. 2007d. Lilieci la mansardă. *România Literară* 50 [online] consultat în 13 ianuarie 2014. URL: http://www.romlit.ro/lilieci_la_mansard.
- Zafiu, Rodica. 2007e. Cuvintele beției. *România Literară* 51 [online] consultat în 13 ianuarie 2014. URL: http://www.romlit.ro/cuvintele_beiei.
- Zafiu, Rodica. 2008a. Licurici, agarici, pogonici.... *România Literară* 17 [online] consultat în 13 ianuarie 2014. URL: http://www.romlit.ro/licurici_agarici_pogonici..
- Zafiu, Rodica. 2008b. Diminutive culinare. *România Literară* 18 [online] consultat în 13 ianuarie 2014. URL: http://www.romlit.ro/diminutive_culinare.
- Zafiu, Rodica. 2008c. De nișă. *România Literară* 22 [online] consultat în 13 ianuarie 2014. URL: http://www.romlit.ro/de_ni...
- Zafiu, Rodica. 2008d. Coajă. *România Literară* 35 [online] consultat în 13 ianuarie 2014. URL: <http://www.romlit.ro/coaj>.
- Zafiu, Rodica. 2009a. Abureală. *România Literară* 7 [online] consultat în 13 ianuarie 2014. URL: <http://www.romlit.ro/abureal>.
- Zafiu, Rodica. 2009b. Polițist, substantive. *România Literară* 32 [online] consultat în 13 ianuarie 2014. URL: http://www.romlit.ro/poliist_substantive.
- Zafiu, Rodica. 2009c. Metonimii argotice. *România Literară* 34 [online] consultat în 13 ianuarie 2014. URL: http://www.romlit.ro/metonimii_argotice.
- Zafiu, Rodica. 2009d. Imaginea femeii. *România Literară* 44 [online] consultat în 13 ianuarie 2014. URL: http://www.romlit.ro/imaginea_femei.
- Zafiu, Rodica. 2009e. Metafora obiectului uzat. *România Literară* 45 [online] consultat în 13 ianuarie 2014. URL: http://www.romlit.ro/metafora_obiectului_uzat.
- Zafiu, Rodica. 2012a. Ciocoi. *Dilema veche* 450 [online] consultat în 13 ianuarie 2014. URL: <http://dilemaveche.ro/sectiune/tilc-show/articol/ciocoi>.
- Zafiu, Rodica. 2012b. Gusturi netunate. *Dilema veche* 455 [online] consultat în 13 ianuarie 2014. URL: <http://dilemaveche.ro/sectiune/tilc-show/articol/gusturi-netunate>.
- Zafiu, Rodica. 2014. Cortina de fier. *Dilema veche* 524 [online] consultat în 13 martie 2014. URL: <http://dilemaveche.ro/sectiune/tilc-show/articol/cortina-fier>.